

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/8329/2023

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Laskennalliset korvaukset ovat kunnalle tärkeä korvaus kiintiöpakolaisten ensimmäisten vuosien kotoutustoimenpiteiden järjestämisessä. Suurin osa Pudasjärvelle saapuneista kiintiöpakolaisista on ollut luku- ja kirjoitustaidottomia, he eivät ole saaneet käydä kouluja omassa maassaan. Heille on tärkeää, että kunnassa on luku- ja kirjoitustaidon koulutusta ja kotoutumisaikaa on riittävästi eri taitojen omaksumiseen. Nykypäivänä muun muassa digitaaliset palvelut ja järjestelmät ovat meille arkipäivää, etenkin pitkien välimatkojen kaupungissa. Kiintiöpakolaiset eivät ole yleensä käyttäneet digitaalisia palveluita ja näidenkin asioiden opettamiseen ja ohjaamiseen on kunnissa oltava resursseja. Jatkossa on helpompaa toimia itsenäisesti, tasavertaisena kuntalaisena kun on saanut heti kotoutumisen alusta alkaen monipuolisesti ohjausta ja neuvontaa sekä koulutusta. Pudasjärven kaupunki katsoo, että kotoutumis- ja korvausaikaa lyhentämällä on vaikutusta siihen, että minkä verran kunta pystyy järjestämään koulutusmahdollisuuksia ja ohjauspalveluita kunnassa sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Yleisesti ottaen Pudasjärven kaupunki pitkäaikaisena kotoutumisen edistäjänä lausuu erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kannalta, että laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen voi vaikuttaa kuntien halukkuuteen myöntää kuntapaikkoja kiintiöpakolaisille ja haavoittuvassa asemassa oleville kansainvälistä suojelua saaville sekä tilapäistä suojelua saaville.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

Kiintiöpakolaiset saapuvat usein maista, joissa aikakäsitys on erilainen kuin länsimaissa. Heillä menee kokemuksemme mukaan noin puolesta vuodesta vuoteen, ennen kuin he ovat saavuttaneet käsityksen länsimaisesta aikatauluista ja ajanlaskusta. Ajanlasku on voinut eri, jolloin viikonpäivät, kuukausi ja kellonajat pitää opetella osan kanssa alusta alkaen ja myös se, miten kalenteria käytetään omien käyntiaikojen apuna. Nämä taidot opetellaan kotoutumista tukevissa palveluissa yhdessä kotoutujien kanssa. Pudasjärvellä on käytetty läsnäolotulkkauksia vain kiintiöpakolaisten maahan saapumisen yhteydessä ja esimerkiksi hyvinvointialueella terveystarkastuksissa. Muutoin tulkkaukset tapahtuvat pääsääntöisesti puhelimitse ja viime vuosina vielä erityisesti pikatulkkauspalvelua käyttäen. Tällöin tulkkausta on käytetty vain tarvittaessa ja etenkin viranomaisasiointien yhteydessä. Hyvinvointialue on ottanut käyttöönsä myös pikatulkkaussovelluksen ja näin ollen esim. hammashoitolassa, päivystyksessä ja hoidon tarpeen arvioinnissa tulkkausta käytetään vain tarpeellinen aika. Kotoutumisen ja asioiden ymmärtämisen kannalta on tärkeää, että asiakas saa asiansa hoidettua omalla äidinkielellä ja näin hänelle syntyy syvä ymmärrys käsiteltävästä asiasta ja siihen liittyvistä perusteista. Pudasjärven kaupunki katsoo, että kiintiöpakolaisten kohdalla tämä maksuvelvoite käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksista tulisi ottaa käyttöön vasta kotoutumisajan loppupuolella, jotta asiakas on ensin saanut rauhassa opetella ajankäytön ja kalenteroinnin. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että jos tulkkauskustannuksista säästetään, on vaarana maahanmuuttajaperheen lasten käyttäminen tulkkina vanhemmille ja se ei ole tarkoituksenmukaista eikä suotavaa.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Alaikäisenä, ilman huoltajaa tulleet ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän tukemisensa ja palveluiden järjestäminen on ensiarvoisen tärkeää. Nuorilta puuttuu perheiden ja muiden sukulaisten tuki ja ohjaus ja he tarvitsevat aikuistumisen kynnyksellä paljon tukea ja ohjausta. Jos ikärajaa lasketaan, sen tulee tapahtua lastensuojelulain mukaisesti. Pudasjärven kaupunki pitää tärkeänä, että alaikäisenä yksin tulleet aikuistuvat nuoret saavat tarvittaessa tukea ja ohjausta jälkihuoltoian jälkeenkin normaaleista peruspalveluista.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Pudasjärven kaupunki näkee kotoutumisen edistämisen olevan hyvin pitkälti kunnan vastuulla olevaa toimintaa ja koordinoitua, tavoitteena on opastaa maahanmuuttajat käyttämään kunnassa ns. normaalia palvelupolkua ja saada heidät kotoutumaan normaaliuden periaatteiden mukaisesti. Sosiaalipalveluihin ohjataan tarvittaessa, ei säännönmukaisesti. Pudasjärvellä on järjestetty kotouttamispalvelut vuodesta 2020 alkaen kunnan omana toimintana. Pudasjärvi katsoo, että näin kotoutujille on muodostunut käsitys normaalista palvelujärjestelmästä, ja siitä, milloin sosiaalipalveluita tarvitaan tarpeen mukaisesti. Maahanmuuttaja-asiakkaat tarvitsevat tiiviimpää ohjausta kotoutumisen alkuvaiheessa, mutta sen pystyy ohjaamaan myös kotouttamisohjaajat kunnan kotouttamispalveluissa. Kotoutumiseen liittyvät asiat ovat normaaleja, elämään kuuluvia asioita. Pudasjärven kaupunki katsoo, ettei maahanmuuttajia tulisi automaattisesti ajatella sosiaalihuollon asiakkaiksi, koska se asettaa heidät heti tietyn statuksen omaavaksi, sosiaalihuollon asiakkaaksi. Pudasjärvellä on toiminut sosiaali- ja terveystieteiden toimijoiden kanssa hyvä yhteistyö ja kotouttamisohjaajat ovat tarvittaessa ohjanneet asiakkaat esimerkiksi aikuissosiaalityöntekijän tai lastensuojelun sosiaalityöntekijän luokse. Kunta pystyy hankkimaan ensiasunnon kalusteet, hyödyntämään järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä ja ohjaamaan kiintiöpakolaiset asuntoihin. Kotouttamisohjaajat ohjaavat lomakkeiden täyttämässä, ajan varaamisissa eri virastoihin, ovat mukana kotoutumissuunnitelmien laatimisissa, neuvovat varhaiskasvatukseen hakemisessa jne. Kiintiöpakolaisten vastaanotossa on Pudasjärvellä ollut pitkään malli, jossa terveydenhoitaja on ollut kotouttamisohjaajan työparina lentokentällä vastassa ja jos kaikki on sujunut hyvin, on kotouttamisohjaaja suorittanut asuntoihin viennin ja sopinut asiakkaiden kanssa seuraavien päivien ohjelmasta ja aikataulusta.

Kotoutujat ovat itse pitäneet siitä, että heille on muodostunut mahdollisimman pian näkökulma siitä, kuka tai mikä taho vastaa mistäkin asiasta. Suurin osa haluaa mahdollisimman nopeasti selvittää asioiden hoitamisesta itse.

Muut huomiot